

Nr 416.

Av herr **Malmqvist m. fl.**, om anslag till *Småindustriens Centralförbund*.

Under en följd av år har riksdagen anvisat vissa belopp dels till befrämjande av *praktisk lärlingsutbildning hos hantverksmästare* och dels till befrämjande av *hemslöjden*, varförutom utgått särskilt bidrag till standardiseringsverksamheten.

Däremot hava de smärre industrierna i landet, varmed här menas sådana industriella anläggningar, vilka icke sysselsätta i regel mer än högst femton personer var, varit i avsaknad av allt understöd från det allmänna sida.

Orsaken härtill har varit att de smärre industrierna i landet varit från varandra och från andra näringsgrenar fullständigt isolerade företag. Först sedan ett antal av dem den 9 maj 1934 förenat sig i en sammanslutning Riksorganisationen Småindustriens Centralförbund (S. I. C.), hava dessa erhållit ett organ, som blivit i stånd att tillvarataga deras intressen och därmed förskaffa dessa förut förbisedda småfabrikanter det stöd utifrån och den inbördes hjälp, de dittills saknat och varförutan flertalet av dem äro dömda att föra en tynande tillvaro i stället för att genom en sund utveckling tillföra landets näringsliv möjlighet till ökad sysselsättning, högförädling av landets naturliga tillgångar och utvidgad export.

Ofta nog sammanföras och sammanblandas småindustrien och hantverket, och man är gärna benägen att anse, att, i den mån ett understöd lämnats hantverket, detta också kommer småindustrien till godo.

Emellertid må här erinras om vissa betydande skiljaktigheter mellan dessa båda näringsgrenar, skiljaktigheter som äro nödvändiga att framhålla för att klargöra vilken självständig roll de smärre industrierna spela och kunna spela i vårt näringsliv.

Vad som härvidlag främst måste fasthållas är, att småindustri verkligen är industri och icke vare sig hantverk eller hemslöjd, med andra ord småindustrien är den kollektiva benämningen på *smärre industrier*.

Inom hantverket är det, såsom namnet anger, handen och det av handen förda verktyget, som är det utmärkande. Däremot kan motorn eller maskinen icke annat än undantagsvis sägas prägla hantverkets framställningsmetoder.

Att även vissa yrken inom hantverket tagit maskinen i sin tjänst förändrar icke detta förhållande. Man behöver endast tänka på sådana hantverksgrenar som barberarens, bokbindarens, sadelmakarens, tapetserarens för att inse detta.

Vad som skiljer de båda här åsyftade näringsgrenarna från varandra ligger vidare däri, att hantverket ej kan utvecklas utöver en viss gräns utan att i och med detsamma upphöra att vara hantverk. De smärre industrierna åter tendera enligt sin natur till att växa till fabriks- och sedan till stor-industri.

Orsaken härtill är att småindustrien framställer sina produkter i ensartade serier, medan hantverket utgestaltar sina alster såsom individuellt präglade styckarbeten, vilka i regel icke tillverkas på lager, såsom förhållandet är med småindustrien, utan på beställning.

Hantverket bär upp yrkesskickligheten, stilen och smaken såsom sitt för-nämsta kännemärke, åstadkommer med andra ord en kvalitetsprodukt. Den ombesörjer med stora omkostnader utbildningen av lärlingar och gesäller till fulländade yrkesmän under bestämd lärotid. Småindustrien, liksom indu-strien över huvud, lägger däremot an på förenkling, schematisering och stan-dardisering av sina artiklar, är med ett ord en kvantitativt inriktad nyttighets-framställare. För småindustrien är däremot teknisk färdighet och mekanisk kunnighet av största värde. Då däri mest förekommer vissa ständigt uppre-pade enkla handgrepp hos arbetaren, kräves ej av denne i samma utsträck-ning som hos hantverket direkt yrkesutbildning. — Att ledaren behärskar drif-tens finesser är tillräckligt för rörelsens framgång. Då på grund härav hant-verkets alster måste ställa sig relativt dyra men småindustriens liksom fabriks-industriens i allmänhet sträva efter prisbillighet, synes det oundgängligt att inom vissa gränser någon motsättning skall uppstå mellan deras resp. utövare.

Emellertid balanseras detta förhållande i icke ringa grad därav, att dessa näringsfång hava så olika avsättningsmarknader.

Förhållandet är nämligen, att hantverket är begränsat av den lokala efter-frågan, medan småindustrien åter för sina produkter söker sig ut vida utöver hemorten, den har hela landet, ja hela världen till sitt fält.

I överensstämmelse härmed kunna hantverksalster endast undantagsvis och då mest såsom konsthantverk exporteras, medan ingenting är vanligare än att småindustrien uppträder jämsides med storindustrien på exportutställ-ningarna och ute å världsmarknaden.

Att detta är naturligt förstås, om man tager i betraktande de olika grupper, vari hantverket enligt Sveriges hantverksorganisations egen offentliga förkla-ring är att uppdelas, nämligen:

1. *Hantverk för produktion.* Exempel: för förfärdigande av möbler (snic-kare), av kläder (skräddare). Skulle dessa alster exporteras utanför hemor-ten, att icke tala om hemlandet, måste produkterna industriellt framställas.

2. *Hantverk för reparation,* såsom automobilreparatör, reparationssko-makeri. Då inga självständiga alster inom denna grupp framställas, är all export utesluten.

3. *Hantverk för installation.* Exempel: rörledningsinstallatörer, elektrisk montörsverksamhet. Detsamma gäller här som beträffande reparatörshant-verkare i fråga om lokal marknad och export.

4. *Hantverk för tjänster*, t. ex. frisör, detacheur. Ej heller deras yrke medger verksamhet utom den lokala marknaden, allra minst på utlandet.

Hantverket är i stor utsträckning hänvisat till befolkningscentra, småindustrien åter, såsom beroende av maskindrift, söker sig gärna till landsbygden eller stationsorterna, detta på grund av dess oberoende av den lokala marknaden, men än vidare på de lägre hyror, tomtpriser och levnadsomkostnader samt den billigare arbetskraft, som där är att tillgå.

Många småindustrier äro förlagda till stationssamhällen och småplatser. Erfarenheten från sådana platser har visat, att den ena småindustrien gärna uppammar den andra och att ett samhälle därigenom snart nog utvecklas till allt större livaktighet och produktionskraft.

Detta har visat sig av betydelse även för hantverkets uppblomstring på dylika orter, då nämligen det stigande välståndet skapar behov av hantverkare på platsen i år för år ökat antal.

Av vad ovan sagts torde framgå, att de smärre industrierna icke kunna inordnas såsom en underavdelning under hantverkets organisation liksom att icke heller ett anslag, meddelat denna sist nämnda, kommer småindustrien till nytta.

Det torde vara lämpligt att här framhålla några av de behov, som föranlett bildandet av den särskilda organisation för de små industrierna, vilken ovan berörts.

Främst har det visat sig erforderligt att småindustrierna i landet erhålla en centralpunkt, dit de kunna sända förfrågningar av alla slag och få dem besvarade av tekniskt och handelstekniskt utbildade, av mångsidig erfarenhet skolade fackmän, en rådfrågningsbyrå, som föranstaltar vederhäftiga utredningar rörande materialanskaffning, maskinell utrustning, uppfinningar, varumärken, ytbehandlingar, analyser, kreditmöjligheter, export och import, som lämnar mot ytterst billigt arvode hjälp och anvisningar med korrespondens, upprättande av fakturor, särskilt utländska, med bokföring, taxering, indragande av likvider från utlandet, lagtekniska frågor, kreditupplysningar, marknadsundersökningar, förmedlande av förbilligande villkor, för den industriella driften, såsom beträffande kalkyleringar, billigare kraftkällor, anvisande av lämpliga småfabrikanter åt storindustrien för framställande av industriella detaljarbeten, vilka hittills importerats, anskaffande av kunder åt svenska småindustrier såväl inom Sveriges köpmanvärld som i utlandet.

För nu angivna ändamål har ovan berörda riksorganisation av småindustriägare bildats och omfattar f. n. inemot ett tusental företag. Dess stadgar och arbetsprogram finnas fogade såsom bilagor härvid.

Organisationens betydelse för utvecklingen av svenskt näringsliv torde icke kunna överskattas.

Hittills har småindustriidkarnas egen sammanslutning icke kommit i åtnjutande av understöd från det allmännas sida.

Av sammanslutningens olika programpunkter är allt i större eller mindre grad förverkligat, undantagandes den för de smärre industriernas behov avsedda kreditkassan, som är under bildande.

För genomförande av verksamhetsprogrammet på ett för de svenska småindustrierna tillfredsställande sätt erfordras givetvis icke så ringa penningmedel. Medlemsavgifterna, som utgöra endast 10 kronor om året, kunna omöjligen täcka de med verksamheten förbundna kostnaderna. Att höja desamma är svårt, då det gäller en samhällsklass, som delvis lever i små omständigheter.

För närvarande bedrivs verksamheten av personer, som för sitt arbete i allmänhet uppbära en ersättning, vilken icke ens närmar sig grovarbetarens inkomst. En del åtnjuta ingen fast ersättning alls. Detta kan uppenbarligen icke fortsätta i längden. Om verksamheten skall kunna uppehållas och utvecklas i den riktning, varför vårt näringsliv har förutsättningar, måste staten ingripa. Därest så sker, förefinnas goda utsikter, att de penningar, som för här åsyftade ändamål offras, skola komma vårt folk till godo på flera sätt, såsom i ökade arbetstillfällen, förbättrad handelsbalans, förstärkt skatteunderlag och utveckling till större företag av de små industrier, som hava betingelser därför. Ett flertal av våra mest betydande förädlingsindustrier hava nämligen börjat i småindustriens form.

Småindustriidkarna behöva framför allt råd och hjälp beträffande verksamhetens rationella bedrivande. Om den konsulentverksamhet, som redan nu av riksorganisationen bedrivs, erhöles erforderligt understöd, skulle småindustriens produktion kunna tillgodogöra sig de moderna tekniska hjälpmedel och framställningsmetoder, som stå nutiden till buds, produktionskostnaderna nedbringas och företagen bli fullt konkurrenskraftiga med utlandet. Härigenom skulle icke blott exporten kunna befrämjas utan även möjligheterna att inom landet framställa artiklar, vilka nu i betydande omfattning importeras av storindustrien, bli större och vårt lands förmåga av självförsörjning ökas.

De småindustriella företagen ha i regel ytterst svårt att ombesörja export av sina artiklar. Ingen kunskap i främmande språk, ingen vana vid fakturor, befraktning och indragande av likvider från utlandet.

För tillvaratagande av svenska intressen för de svagast ställda kan riksorganisationens understödjande alltså vara av stor betydelse.

Enligt tillgänglig utredning har det visat sig, att den svenska mekaniska industrien under den senaste perioden företett starka tendenser till en kraftig tillväxt av det procentuella antalet små industriföretag i jämförelse med antalet storindustriella företag. Sålunda beräknas landets småindustrier för närvarande sysselsätta omkring 40 % av det industriella näringslivets samlade personal och representera ungefär samma procentsats av industriens totala omsättningssumma.

Under hänvisning till vad sålunda anförts synes ett anslag av 25,000 kronor för budgetåret 1936/1937 till riksorganisationen Småindustriens Cen-

tralförbund på nuvarande stadium vara väl motiverat. Av detta belopp beräknas 15,000 kronor till organisationskostnader. (Redan nu äro sex personer sysselsatta å förbundets byrå, och porto och telefonkostnader uppgå varje kvartal till 800 kronor.) Vidare 8,000 kronor till bestridande av avlöning och resor för en teknisk konsulent med utbildning från kungl. tekniska högskolan jämte allsidig praktisk erfarenhet, samt 2,000 kronor för främjande av riksorganisationens exportverksamhet, bl. a. uppehållande av redan upprättat provlager i Göteborg.

Då det måhända ur principiell synpunkt kan anses mindre välbetänkt, därest ett anslag av denna art komme att av riksdagen beviljas på grund av en enskild motion och icke på grund av ett genom kungl. proposition framställt äskande, må här erinras om följande förhållande.

På handelsministerns föredragning den 28 juli 1934 tillsatte Kungl. Maj:t den 28 augusti samma år en kommitté för verkställande av utredning »i fråga om de ekonomiska, tekniska och organisatoriska förutsättningarna för upptagande av tillverkning inom Sverige i större utsträckning av varor, vilka för närvarande helt eller delvis importeras men för vilkas framställning inom landet naturliga betingelser kunna vara för handen, beträffande de lämpligaste formerna för därvid ifrågakommande varors distribution och försäljning samt rörande andra spörsmål, som under utredningens gång befinnas av intresse i detta sammanhang».

Denna kommitté avgav sitt utlåtande till handelsdepartementet den 20 juni 1935, men det blev såväl med hänsyn till dess innehåll som av andra skäl hemligstämplat. Något meddelande, att utlåtandet avgivits, blev icke offentliggjort i pressen förrän i september månad, varvid emellertid någon uttömmande redogörelse för kommitténs förslag icke lämnades.

Då denna kommittés arbete i väsentlig mån berört de smärre industriernas sysselsättningsproblem samt det var att förvänta, att, därest småindustrierna skulle i anledning därav komma i åtnjutande av något understöd från statens sida, Kungl. Maj:t komme att i statsverkspropositionen på grundval av kommitténs förslag äska erforderligt ansag av riksdagen, var det naturligt, att Riksorganisationen Småindustriens Centralförbund ville avvakta det initiativ i ämnet, som kunde vara att motse från vederbörande departementschefs sida.

Sedan statsverkspropositionen nu framlagts utan att något anslag av Kungl. Maj:t äskats till småindustriens båtnad, torde det få anses fullt försvarligt, att denna betydelsefulla fråga för vårt lands näringsliv motionsvägen föres fram.

Detta så mycket mera som ovan berörda organisation redan visat sig utföra ett högst betydelsefullt arbete, vilket bedrives med ytterst knappa medel, till större delen sammanskjutna såsom medlemsavgifter av landets ekonomiskt svagast ställda industriidkare.

Under hänvisning till det ovan anförda få vi härmed hemställa,

att riksdagen måtte för budgetåret 1936/1937 anslå ett belopp av 25,000 kronor till Småindustriens Centralförbund att användas på i motionen angivet sätt.

Stockholm den 23 januari 1936.

Sven Olsson,
Rimforsa.

A. Olsson
i Mora.

Alfr. Nilsson,
Steneberg.

C. O. Johanson,
Huskvarna.

Ernst Åqvist.

Carl Björling.

G. Malmqvist.

Oscar Osberg.

Elof Ljunggren.

T. G. v. Seth.

Bilagan till denna motion finnes avtryckt vid motionen nr 247 i första kammaren.